

Колавая ліра ў яе
гістарычным развіцці

Колавая ліра з экспазіцыі Салігорскага этнаграфічнага музея

Сляпы лірнік з былога
Старобінскага раёна
Мінскай вобласці

- Беларускі музыкант Кацярына Радзівілава паведаміла пра ўнікальны на сёння факт - дзейнасці беларускай жанчыны-лірніцы Леўчык (Раманюк) Вольгі Рыгораўны з сучаснага Салігорскага раёна Мінскай вобласці. Раней на тэрыторыі Салігорскага раёна існавала названая мной Слуцка-Салігорская лірніцкая школа.
- У нашы дні ў фондах Салігорскага краязнаўчага музея захоўваецца як сам інструмент беларускай сляпой лірніцы, так і яе фота, зробленае ў 1929 г.
- Колавую ліру ў Салігорскі музей перадала дачка лірніцы В.А. Кавалёва, пра што ў часопісе рэгістрацыі напісана: «Ліра выраблена мясцовым майстрам для сляпой дзяўчынкі з вёскі Доўгае (Раманюк Вольгі Рыгораўны), якая хадзіла па вёсках, грала на ліры і спявала. Пасля яе смерці (ліра) захоўвалася ў дачкі ». У самім часопісе адзначана, што колавая ліра «уяўляе вялікую каштоўнасць для этнаграфічнай калекцыі музея». Там жа чытаем, што ліра ў некалькіх месцах змацаваная дротам. У 1990- я гг. колавая ліра была рэстаўрыравана беларускім фалькларыстам, майстрам-інструменталістам У.Я.Пузынем.

*Дірніца Вольга Леўчык з
дачкой Валеі. Фота 1929г.*

Сучасныя беларускія выканаўцы на ліры:
Д.Сухі, К.Радзівілава, С.Чубрык.

Інфармацыю пра былыя лірніцкія школы можна знайсці ў этнаграфічных публікацыях 19-пачатку 20 ст.ст. Шмат звестак захоўваецца ў фондах кабінета традыцыйных музычных культур БДАМ. Гэта інфармацыя, якую паведамлілі спявачкі ў фальклорных экспедыцыях, шмат з якіх прайшла пад кіраўніцтвам А.П. Касцюкавец

- Романов, Е.Р. Белорусский сборник: в 9 вып. / Е.Р. Романов. – Витебск: Типо-литогр. Г.А. Малкина; Вильно: Тип. «Рус. почин», 1891 – 1912. – Вып. 5: Заговоры, апокрифы и духовные стихи. – 1891. – 448 с.
- Романов, Е.Р. Белорусский сборник: в 9 вып. / Е.Р. Романов. – Витебск: Типо-литогр. Г.А. Малкина; Вильно: Тип. «Рус. почин», 1891 – 1912. – Вып. 7: Белорусские народные мелодии. Песни сезонные, обрядовые, игорные, танцы, духовные стихи. – 1910. – 44с.

- Романов, Е.Р. Очерк быта нищих Могилевской губернии и их условный язык («любецкий лемент») / Е. Р. Романов // Этнографическое обозрение. – 1890. – № 4. – С. 118 – 145.
- Шейн, П.В. Материалы для изучения быта и языка русского населения Северо-Западного края, собранные и приведенные в порядок: в 3 т. / П.В. Шейн. – Спб.: Тип. Импер. Акад. наук, 1887 – 1902. – Т.2: Сказки, анекдоты, легенды, предания, воспоминания, пословицы, загадки, приветствия, пожелания, божба, проклятия, ругань, заговоры, духовные стихи и проч. – 1893. – 716 с.
- Никифоровский, Н.Я. Очерки Витебской Белоруссии: в 2 ч. / Н.Я. Никифоровский. – М.: Тов-во А.А. Левенсон, 1892. – Ч.1: Старцы. – 36 с.
- Малевич, С. Белорусский нищенский «Лазарь» / С. Малевич // Живая старина. – 1906. – Вып. 2. – С. 109 – 114.

- Грузинский, А.Е. Духовные стихи Минской губернии Речицкого уезда / А.Е. Грузинский // Этнографическое обозрение. – 1898. – № 3. – С. 148 – 156.
- Грузинский, А.Е. Из этнографических наблюдений в Речицком уезде Минской губернии / А.Е. Грузинский // Этнографическое обозрение. – 1891. – № 4. – С. 142 – 156.
- Демьянович, М.М. О духовных стихах, употребительных в Брашевичском приходе Кобринского уезда / М.М. Демьянович. – Вильна: Губернская типография, 1892. – 51 с.
- Бычко-Машко, И.Е. Сборник народных песен, записанных в посёлке Калюга-Комарно Рогозьянской вол., Кобринского уезда, Гродненской губ. / И.Е. Бычко-Машко // Сб. Отд. русск. яз. и словесности / Имп. Акад. наук. – СПб., 1911. – Т. 89, № 4. – отдельный оттиск, 61 с.